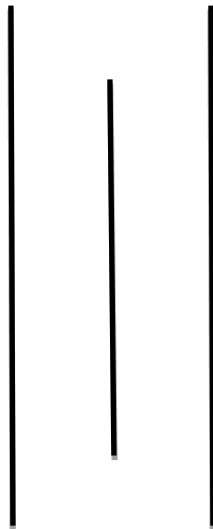

दुहुँ गाउँपालिकाको बाह्रौँ गाउँसभामा अध्यक्ष श्री नरेन्द्रबहादुर सिंह बडालज्यूले प्रस्तुत गर्नु भएको
आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

दुहुँ गाउँपालिका
हिकिला, दार्चुला
सुदूरपश्चिम प्रदेश
नेपाल

दुई शब्द

हाम्रो नेतृत्वमा सरकार गठन भए पश्चातको दोस्रो बजेट नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्तै खुशी व्यक्त गर्न चाहन्छु र हामीलाई विश्वास गरि निर्वाचित गराउनु हुने सम्पूर्ण आम जनता प्रति धन्यवाद एवं कृतज्ञता समेत व्यक्त गर्दछु ।

आर्थिक वर्ष २०७९।०८० को नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख गरेका केही प्रतिवद्धताहरू बाहेक सम्पूर्ण नीति कार्यक्रमहरू उत्साहजनक रूपमा कार्यान्वयनमा रहेका छन् । विगतको अनुभवबाट पाठ सिक्दै योजना तर्जुमा र नीति कार्यक्रम बनाउनु भन्दा पहिले नै सरोकारवाला हरू संग यथोचित छलफल एवं अन्तरक्रिया गरि अपनत्व सृजना गर्ने कोशिस गरिएको छ ।

“जनताको विकास जनताले नै र जनताद्वारा” भन्ने मूल मन्त्रका साथ जनताका इच्छा चाहाना र आवश्यकताहरूलाई मध्यनजर गरि अगाडि बढ्ने दृढ संकल्प गरेका छौं ।

नेपालको संविधान, २०७२, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, स्थानीय निकाय श्रोत परिचालन व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६९, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ लगायत अन्य कानुनी प्रावधानहरूलाई अवलम्बन गरि बस्ति तथा वडा स्तर देखि सहभागितात्मकमूलक योजना तर्जुमाका क्रमिक चरणहरू पार गर्दै स्थानीय राजस्व परामर्श समिति, श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति र विषयगत समितिहरूलाई योजना छनौट प्रक्रियामा सहभागी गराई सिमित श्रोत तथा साधनबाट अधिक फाइदा लिने र अत्याधिक प्रतिफल दिने योजनाहरू छनौट गर्ने प्रयास गरिएको छ । भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्ने समन्यायिक र समावेशी विकासको माध्यमबाट गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरण गर्दै सेवा प्रवाहलाई सुशासनको माध्यमबाट नतिजामुखी बनाउने विकास प्रक्रियालाई संस्थागत गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

अन्त्यमा योजना तर्जुमा देखि प्रकाशन सम्म प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने गाउँसभा सदस्यज्यूहरू, विषयगत समितिका सदस्यज्यूहरू, स्थानीय राजस्व परामर्श समितिका सदस्यज्यूहरू, श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिका सदस्यज्यूहरू, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका सदस्यज्यूहरू, राजनैतिक दल, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था, नागरिक समाज, वुद्धिजीवि, समाजसेवी, शिक्षक, कर्मचारी, पत्रकार मित्रहरू लगायत गाउँपालिकामा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै बजेट नीति तथा कार्यक्रमको सफल र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सदाझैँ निरन्तर सुझाव सल्लाह तथा मार्गदर्शन समेत प्राप्त हुने अपेक्षा राखेको छुं ।

नरेन्द्रबहादुर सिंह बडाल
गाउँपालिका अध्यक्ष

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

“समृद्ध दुहुः सुखी दुहुँ बासी” को महान सोच र “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार, सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” लक्ष्य राखि हाम्रो कार्यकालको दोस्रो बजेट, नीति तथा कार्यक्रम यहाँहरु समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा हर्षित महशुस गरेको छु ।

यस अवसरमा नेपालमा नागरिक सर्वोच्चता र लोकतन्त्रको स्थापना तथा मुलुकको समृद्धी र अग्रगमनका लागि इतिहासको विभिन्न कालखण्डमा भएका राजनीतिक क्रान्ती लगायत वलिदानीपूर्ण संघर्षमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात सहिदहरु प्रति हार्दिक श्रन्दान्जली अर्पण गर्दछु । साथै मुलुकको राजनीतिक परिवर्तनका लागि विभिन्न समयमा नेतृत्व प्रदान गर्नु हुने श्रेय नेताहरु सहित सम्पूर्ण नेपाली एवं दुहुँबासी जनतामा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

“समृद्ध दुहुँ शुखी दुहुँबासी” भन्ने महान सोचका साथ अघि बढेको वर्तमान सरकार “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार: सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” लक्ष्य राखि आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को बजेट नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा हर्षित महशुस गरेका छौं । हाम्रो सरकारका लागि दुहुँको धर्ती, यहाँको प्रकृति, यहाँको संस्कृति, दुहुँ र दुहुँबासीको समृद्धि, स्वाभिमान र गौरव भन्दा ठुलो अरु केही छैन । सरकारले आफ्ना सोच र कार्यक्रमहरुलाई दुहुँको भूमि, प्रकृति, संस्कृति र नागरिकको संरक्षण विकास र सदुपयोग गर्ने, समग्र विकासलाई तिव्रता दिने एवं दुहुँबासीको मान सम्मान स्वाभिमान र गौरव बढाउने तर्फ पूर्ण इमान र सामर्थ्यका साथ केन्द्रित गरेको छ ।

यो सरकारले दुहुँ बासी जनता संग गरेको प्रतिवद्धता अनुरूप “समृद्ध दुहुँ सुखी दुहुँबासी” को आकाङ्क्षा पुरा गर्न दृढ अठोटका साथ अगाडि बढिरहेको छ । यस सरकारले प्रस्तुत गरेका प्रतिवद्धताहरु अधिल्लो एक आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रममा मार्फत क्रमशः कार्यान्वयन हुदै आएका छन । सरकारको दृष्टिकोण स्पष्ट छ, गन्तव्य निश्चित छ, लक्ष्यहरु निर्धारित छन, नीति र कार्यक्रम जनमूखी एवं कार्यान्वयन परिणामामुखी छ । सरकार एक वर्षको अन्तरमा उत्साहवर्द्धक उपलब्धी हासिल गर्न सफल भएको छ । यस अवधिमा सामाजिक विकास, भौतिक विकास प्रगतिले समृद्ध दुहुँ निर्माणका लागि बलियो आधारशिला निर्माण हुदै छ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदानहरुमा कटौती भएको छ, जनताका इच्छा चाहाना र आवश्यकताहरु असीमित छन तर साधन र श्रोत भने सिमित छन । सीमित श्रोत तथा साधनको वैज्ञानिक र प्रभावकारी तरिकाले प्रयोग गरि समृद्ध दुहुँबासी बनाउने हुटहुटी सरकारसंग रहेको छ । वि.स. २०७८ सालको विनाशकारी बाढी पहिरोबाट क्षत विक्षत भएको धेरै समय वितेको छैन । आलो घाउँमा मलम लगाउनको लागि सरकार लागि परेको छ । अहिले पशुहरुमा लामे लिम्फ रोगले पशुहरु आक्रान्त भई केही पशुहरुको मृत्यु समेत भै सकेको छ । रोगको पहिचान, उपचार गर्नको लागि पालिकासंग भएका जनशक्ति र श्रोत साधन परिचालन गरिएको छ । आर्थिक क्रियाकलाप, रोजगारी सृजना, उत्पादनशिल क्षेत्र, विकास निर्माण कार्य र सामाजिक जनजीवनमा थप क्षति हुन नदिई सुचारु गरि तिव्रता दिने, आर्थिक उपलब्धी र विकासका प्रतिफलहरुको समन्यायिक वितरण गरिने छ । यस सरकारले गुणस्तरीय स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई सेवामा सबै दुहुँबासीको समतामुलक पहुच हुने गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने छ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

“समृद्ध दुहुः सुखी दुहुँ बासी” को महान सोच र “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार, सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” लक्ष्यका साथ आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को बजेट नीति तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्न गइरहेको छु । शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, कृषि, महिला तथा बालबालिका, सूचना तथा संचार, श्रम तथा रोजगार, पूर्वाधार, विपद, लघु उद्यम, पर्यटन पर्वद्वन तथा संस्कृति, भूमि सुधार बन तथा वातावरण, उर्जा, सिचाइ, स्थानीय पूर्वाधार, सहकारी, पञ्जिकरण, न्यायिक, आयुर्वेद, पशु जस्ता क्षेत्रहरुलाई प्राथमिकताका साथ समेटी नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिरहेको छु ।

सोच: “समृद्ध दुहुः सुखी दुहुँबासी”

लक्ष्य: “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार; सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार”

उद्देश्य

१. शिक्षा र स्वास्थ्यलाई पहिलो प्राथमिकतामा राख्दै गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गर्ने
२. लगानी, जनशक्ति, पूर्वाधार विकास र रोजगारी सृजना गर्ने
३. स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण र विपन्न वर्गलाई संरक्षण गरि आय आर्जनका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने
४. स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यताको आधारमा प्राथमिकीकरण गरि दिगो पूर्वाधार निर्माण गर्ने
५. कृषि, पशुपालन, सहकारी लघु उद्यम, पर्यटन जस्ता आयमूलक क्षेत्रहरुमा युवा हरुलाई संलग्न गराइ स्वरोजगारी सृजना गर्ने
६. सुशासनको अभिवृद्धि गर्दै सेवा प्रवाहलाई सेवामैत्री र जनमूखी बनाउने
७. सिथिल भएको स्थानीय अर्थतन्त्रको पुर्नउत्थानका लागि पूर्वाधारमा लगानी, उत्पादन, रोजगारी र वितरण प्रणाली अपनाउने
८. विनाशकारी बाढी पहिरोका कारण प्रभावित जन समुदायका लागि उचित क्षतिपुर्ति तथा पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका लागि बाँकी रहेका प्रक्रियाहरु छिटोछरितो सम्पन्न गर्ने
९. बस्तिहरुको विकासका लागि रणनीतिक योजना, कार्यक्रम, भू उपयोग तथा विकास नीति अवलम्बन गर्ने
१०. शिक्षा, स्वास्थ्य र जनजीविकाको उन्नयन र लागानीमा वृद्धि गर्ने
११. कृषि पर्यटन शैक्षिक तथा औद्योगिक क्षेत्रहरुको पर्वद्वनात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने

प्राथमिकताहरु:

१. जनजीविका र विकासका लागि अत्यावश्यक रहेका भौतिक पूर्वाधार
२. सूचना प्रविधिको प्रयोगले छिटो छरितो र प्रभावकारी रुपमा सेवा प्रवाह
३. सेवा प्रवाह संस्थागत क्षमता विकास पारदर्शिता र सुशासन अभिवृद्धि
४. परम्परागत धर्म, संस्कृति, चाडपर्व मेला, आदिको माध्यमबाट पर्यटन पर्वद्वन
५. वातावरण संरक्षण दिगो विकास विपद व्यवस्थापनमा टेवा पुऱ्याउने
६. राजस्व संकलनमा अभिवृद्धि
७. जनताको जीवनस्तर, रोजगारी र आमदानी
८. स्थानीय सहभागिता जूटाउने र स्वयमसेवा परिचालन
९. महिला बालबालिका तथा पिछडिएको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ
१०. लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि गर्ने
११. भाषिक तथा सांस्कृतिक पक्षको जगेर्ना र सामाजिक सदभाव तथा एकता अभिवृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने

आधारहरु

१. नेपालको संविधान
२. नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन
३. संघीय तथा प्रदेश सरकारले अंगिकार गरेको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरु
४. प्रदेश सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तीय नीतिहरु
५. आवधिक योजनाहरुले तय गरेका प्राथमिकताहरु

६. नेपालले अन्तराष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिवद्धताहरु
७. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ तथा विभिन्न नियमावलीका प्रावधानहरु
८. राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
९. अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
१०. संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको आवधिक विकास योजना
११. दुहुँ गाउँपालिकाका जनताहरुको अपेक्षा, आवश्यकता र सुझावहरु
१२. स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४
१३. स्थानीय तह क्षेत्रगत नीति, रणनीतिहरु योजना तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरु
१४. विकासका समसामयिक मुद्दाहरु
१५. दुहुँ गाउँपालिकाको २०७९।०८० का नीति तथा कार्यक्रम
१६. अन्य विषयहरु

प्राथमिकताका क्षेत्रहरु

१. आर्थिक विकास क्षेत्र
२. सामाजिक विकास क्षेत्र
३. भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र
४. संस्थागत विकास, वित्तिय व्यवस्था र सुशासन विकास क्षेत्र
५. वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन

समष्टिगत नीतिहरु:

१. गाउँपालिकाको भौगोलिक बनावटलाई मध्यनजर गर्दै साविकको ३ नं. वडाको नाम परिवर्तन गरि ५ नं. वडा कार्यालय र ५ नं. वडा कार्यालयको नाम परिवर्तन गरि ३ नं. वडा कार्यालय बनाउने प्रस्ताव प्रदेश सरकार मार्फत नेपाल सरकारमा पठाइनेछ ।
२. शिक्षा क्षेत्रलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी शैक्षिक क्रियाकलापमा नवपर्वतन गरि शिक्षाको गुणस्तर उकास्न विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
३. स्वास्थ्य क्षेत्रको व्यवस्थापनमा सुधार गरि महामारी जन्य रोगहरुको नियन्त्रण तथा आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई पहुच युक्त सर्वसुलव र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
४. स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यताको आधारमा प्राथमिकीकरण गरि दिगो पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।
५. भौगोलिक विकटतालाई मध्यनजर गर्दै कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गरि बजारीकरणका लागि समन्वय र सहकार्यको माध्यमबाट संस्थागत संरचनाको निर्माणमा जोड दिई विशेष पकेट क्षेत्रको घोषणा मार्फत कृषि र पशुपालनमा आत्मनिर्भर बनाउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
६. कृषि, पशुपालन, सहकारी, लघु उद्यम, पर्यटन जस्ता क्षेत्रहरुमा युवाहरुलाई संलग्न गराइ स्वरोजगारी सृजना गरिनेछ ।
७. एक वडा एक उपभोक्ता पसल कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८. सहकारीका संचालक, कर्मचारी र शेयर सदस्यहरुलाई सहकारी शिक्षा, लेखा तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ

९. प्राकृतिक श्रोत साधन र मानव जनशक्तिलाई अधिकतम उपयोग गरि एउटा स्पष्ट गुरुयोजना तयार गरि उत्पादनको बजारीकरण समेत सुनिश्चितता गरि रोजगारी सृजना गरिनेछ ।
१०. सामाजिक सशक्तिकरण कार्यक्रम अन्तरगत महिला, दलित, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, अल्पसंख्यक एवं सिमान्तकृतहरूका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११. बस्तिस्तरीय भेला तथा वडाहरूबाट प्राथमिकतामा राखिएका क्रमागत तथा अधुरा योजना तथा कार्यक्रमहरू बहुउपयोगी, लागत मितव्ययी, योजनाको संचालन र मर्मत संभारका योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिई योजना छनौट गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१२. हरेक गरिव तथा विपन्न किसानको घरमा उद्यमशीलता कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी प्रक्रियाबाट अगाडि बढाइनेछ ।
१३. गरिव तथा दलित बस्तिहरूमा विभिन्न साझेदारहरूको सहकार्यमा आवश्यक पूर्वाधारहरू जीविकोपार्जन र सरसफाईका कार्यक्रम संचालन गरिने छन ।
१४. विद्यमान रुढीवादी परम्परा, महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन, बालविवाह, बहुविवाह, महिला हिंसाहरूको समाधान गर्न विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
१५. विद्यमान वेरोजगारी समस्यालाई मध्यनजर गर्दै वेरोजगार युवाहरूका लागि सिपमूलक तालिम उपलब्ध गराइ बैदेशिक रोजगारीलाई निरुत्साहित हुने किसिका कार्यक्रम संचालनमा ल्याइने छ ।
१६. खोलामा जलविद्युत, डाडापाखामा हरियाली र जडिबुटी नीति अवलम्बन गरि खेतियोग्य जमिनमा सिचाई सुविधा विस्तारको नीति ल्याइनेछ ।
१७. सबै प्रकारका भ्रष्टाचारहरूमा शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिने छ । हरेक क्षेत्रमा पुरस्कार र दण्डको नीति अपनाइनेछ ।
१८. सार्वजनिक निर्माण कार्यमा स्थानीय प्रविधि, जनशक्ति तथा श्रोत साधनको प्रयोगमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
१९. सबै प्रकारका सामाजिक विकृति विसंगतिहरूलाई न्यूनिकरण गरिनेछ ।
२०. कर्मचारी शिक्षक सुरक्षाकर्मी तथा जिम्मेवार सरोकारवालाहरूलाई अझ बढी जिम्मेवार र जवाफदेही बनाइनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

संघ प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा अन्य श्रोतबाट प्राप्त राजश्व तथा अनुदान रकमको आधारमा “समृद्ध दुहुँ सुखी दुहुँबासी”, “सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धिको आधार सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार” निर्माण गर्न वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरि आगामी आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ का मुख्य मुख्य क्षेत्रका नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

१. “दुहुँका सारथी कृषक र उद्यमी” भन्ने नारालाई साकार पाउँदै कृषि योग्य भूमिको पूर्ण उपयोग गरि सघन खेती प्रणालीका माध्यमबाट उत्पादनमा बढोत्तरी गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
२. कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना गरि स्थानीय उत्पादन प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
३. नीजि तथा बाँझो जग्गामा फलफूल तथा अन्य बोटविरुवा लगाउन कृषकलाई अभिवृद्धि गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
४. कृषि उपजमा किटनासक औषधीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै जैविक विषादी र प्राङ्गारिक मलको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
५. एक वडा एक सय मौरी घरको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. बढ्दो बैदेशिक रोजगारीलाई कम गर्न युवाहरूलाई कृषिमा प्रोत्साहन हुने विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
७. मौसमी तथा वेमौसमी कृषि उत्पादनका लागि विभिन्न तालिमहरू संचालन गरिने छ ।

८. हरेक बस्तिमा भैसी, उन्नत गाई, भेडाबाख्रा, कुखुरा, खरायो पालन कार्यक्रमलाई व्यवसायिक रूपमा संचालनमा ल्याइनेछ । आफ्नो पेशामा उत्कृष्ट उत्पादन गर्ने किसानलाई सम्मानित तथा पुरस्कृत गरिनेछ ।
  ९. उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धिमा उन्नत विउविजन, कृषि सामग्री र औजारको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
  १०. **घरघरमा कृषि पशु प्राविधिकहरु** कार्यक्रम अवलम्बन गरि प्रत्येक महिना अनिवार्य फिल्ड जानु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
  ११. **एक घर एक उत्पादन र एक वडा एक पकेट क्षेत्र** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
  १२. सामुहिक भावना बोकेका पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुको अनुमति, नियमन, विस्तार, प्रशिक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
  १३. प्रत्येक वडामा **एक नमूना सहकारीको** अवधारणा अगाडि बढाइनेछ ।
  १४. **घरघरमा सहकारी उत्पादन र रोजगारी** अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
  १५. स्थानीय पाठ्यक्रममा सहकारी विषय समावेश गरिनेछ ।
  १६. **प्रत्येक वडामा उपभोक्ता पसल संचालन** गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
  १७. वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका युवाहरुलाई कृषि क्षेत्र तर्फ आकर्षित गरि लगानी गर्न उत्प्रेरित गर्ने नीतिलाई स्वरोजगार तथा आत्मनिर्भर हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
  १८. नीजी क्षेत्रको सहकार्यमा फिल्मी शोध, इको पर्यटन, पदयात्रा र साहसिक पर्यटन र कृषि पर्यटनलाई पर्वद्वन गरिनेछ ।
  १९. गाउँपालिका अन्तरगतका कृषि तथा पशु प्राविधिकहरुलाई किसानहरुको घरखेतमा नै गएर सेवा दिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
  २०. **एक वडा एक उत्पादन** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
  २१. पर्यटकीय स्थानको अनुसन्धान गरि भौतिक पूर्वाधारहरु होमस्टे, ध्यानकेन्द्र, योगकेन्द्र, अध्ययन केन्द्र, कला केन्द्र विकास गरिनेछ ।
  २२. **एक वडा एक पर्यटन** गन्तव्य कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ ।
  २३. गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय क्षेत्र तथा कला संस्कृतिको सूचना तथा जानकारी इन्टरनेटको माध्यमबाट प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । गाउँपालिका भित्र रहेका पुरातात्विक महत्वका सम्पदाहरुको भौतिक निर्माण, पुननिर्माण, संरक्षण तथा पर्वद्वन गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
  २४. पालिका भित्रको पर्यटन, संस्कृति तथा साहित्यको प्रचार प्रसार गर्न दुहुँ साहित्य महोत्सव संचालन गरिनेछ ।
- गाउँसभाका सदस्य ज्यू
२५. सम्पदाहरुको अभिलेखिकरण, प्रवर्द्धनका लागि रणनीति तय गरिनुका अतिरिक्त पर्यटकीय महत्वका विविध विषयहरुलाई समेटि **वृत्तचित्र** निर्माण गरिनेछ ।
  २६. **भाडी धाम**लाई तिर्थस्थलको रूपमा विकास गर्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गरिनेछ । यसै वर्ष DPR को कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
  २७. **भाडि देखि मालिकार्जुन मन्दिर** सम्म पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण, **भाडि देखि पालिका हुदै बाइकाडा** सम्म पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण गरिनेछ, **भाडि देखि पाँसु गरमोरा हुदै शिद्धोपी** सम्मको पदमार्ग निर्माण, **तपोवन सुलायत हुदै भाडी तथा सुलायत कार्कीगाउँ फारा हुदै दह** सम्म पदमार्ग निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।

२८. “शैक्षिक संस्थाको सुधार; स्मार्ट नागरिकको आधार” भन्ने नाराका साथ गाउँपालिकाको शिक्षा प्रणालीको सुधार गर्दै अब्बल व्यवस्थापकीय कौशलता, शिक्षक क्षमता विकास, सामुदायिक एवं संस्थागत विद्यालय विचको भिन्नताको अन्त्य, नमूना विद्यालय नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२९. गुणस्तरीय शिक्षाका लागि विद्यालयमा प्रधानाध्यापक र विषयगत शिक्षकका विचमा सूचक सहित कार्यसम्पादन करारलाई नतिजा र मापन योग्य बनाइनेछ ।
३०. आधारभूत तह (०-८) मा लागु हुने गरि दुहुँको गौरव, संस्कृति, सभ्यता, मूल्य मान्यता र एकताको सम्बर्द्धन सहितको क्षेत्र समेटी स्थानीय पाठ्यक्रम अनुसार पाठ्यपुस्तक लेखन कार्य गरिनेछ ।
३१. स्थानीय पाठ्यक्रम, शिक्षण सिकाई, शिक्षक, व्यवस्थापन, परिक्षा र मूल्याङ्कन प्रणाली सुधारलाई नियमित रुपमा संचालन गरिनेछ ।
३२. विद्यालयहरुको नियमित अनुगमन गर्ने, शिक्षक विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक तथा विद्यार्थीका गुनासा सुन्ने सुधारका उपायहरु अवलम्बन गर्ने ।
३३. कमजोर आर्थिक अवस्थाकै कारण बालबच्चा विद्यालय जानबाट बञ्चित हुनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्न **गरिव तथा असाह्यको लागि छात्रवृत्तिको** व्यवस्था गरिनेछ ।
३४. नियमित रुपमा विद्यालय उपस्थित हुने र सिकाई उपलब्धी उच्च भएका विषयगत, तहगत र लैंगिक रुपमा उत्कृष्ट शिक्षक छनौट गरि हरेक वर्ष पुरस्कार र सम्मानको नीति ल्याइनेछ । कार्यसम्पादनको आधारमा उत्कृष्ट प्रधानाध्यापक, वि.व्य.स.अध्यक्ष र उत्कृष्ट अभिभावकलाई पुरस्कार तथा सम्मान गरिनेछ ।
३५. हरेक विद्यालयलाई भौतिक श्रोत साधनयुक्त **वाइफाइ इन्टरनेटको** सुविधा सम्पन्न बनाइनेछ ।
३६. **कक्षा ० देखि १२ को शिक्षालाई पूर्ण रुपमा निःशुल्क** गर्दै लगिनेछ ।
३७. दलित बालबालिकालाई उच्च शिक्षाको लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
३८. **एक विद्यालय एक स्काउट र प्रत्येक विद्यालयमा प्राथमिक उपचार कक्ष** स्थापना गरिनेछ ।
३९. दिवा खाजा कार्यक्रम लागु भएका कक्षाहरुको लागि **पोषणयुक्त मेनुको** व्यवस्था गरिनेछ ।
४०. गाउँपालिकास्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गरि उत्कृष्ट विद्यार्थीहरुलाई पुरस्कार सहित सम्मान गरि प्रतिभाको खोजी कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
४१. प्रारम्भिक बाल विकास कक्षाहरुमा कार्पेट, राउन्ड टेबल सहित डिजिटल प्रविधिको प्रयोग गरि मनोरञ्जक र बालमैत्री बनाइनेछ ।
४२. गाउँपालिकाबाट नियुक्त गुणस्तर सुधार सहजकर्ताको तलब भत्ता वृद्धि तथा समायोजन गरिनेछ ।
४३. सामुदायिक विद्यालयहरुमा प्रधानाध्यापकको छनौट तथा सरुवाको लागि प्रचलित कानुनी व्यवस्था, आवश्यकता, योग्यता सूची तयार गरि प्रधानाध्यापकको जिम्मेवारी दिइनेछ ।
४४. विद्यालयहरुमा छात्राहरुसंग ज्ञान र सिपको आदानप्रदान गर्न **छात्रासंग उपाध्यक्ष** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
४५. शैक्षिक क्यालेन्डरलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
४६. प्रत्येक २/२ महिनामा आधारभूत र माध्यमिक तहको प्रधानाध्यापकको बैठक विभिन्न विद्यालयहरुमा बस्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
४७. **विद्यालयहरुमा शिक्षकको हातहातमा डायरी** कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
४८. प्रत्येक शैक्षिक सत्रमा **एउटा विद्यालयलाई नमुना विद्यालय र सूचना प्रविधि** सम्पन्न बनाइनेछ ।

४९. सामुदायिक विद्यालयहरूको समग्र सुधारको लागि इ- हाजिरी, सि सि टी भि जडान कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
५०. ICT अध्ययन अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूको समुह गठन गरि निजहरु मार्फत प्रशिक्षित गर्ने कार्यलाई विस्तार गरिनेछ ।
५१. सामुदायिक विद्यालयबाट SEE उत्तीर्ण गरि प्रवेशिका परिक्षामा नाम निकाल्न सफल एक एक जना विद्यार्थीलाई MBBS र BE पढ्न ५० प्रतिशत छात्रवृत्ती उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५२. पालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरु मध्ये एक पालिका एक नमुना विद्यालय कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ ।
५३. कक्षा ४ देखी कक्षा ९ सम्मको कक्षाको परिक्षा पालिका स्तरीय गरि प्रश्न पत्र तथा उत्तर पुस्तिका सम्बन्धि सम्पूर्ण काम पालिकाको शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा मार्फत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५४. श्री धारीपाटा मा वि धारीमा व्यवस्थापन संकाय र गौरिलमाण्डौँ मा वि हिकिलामा सब इन्जिनियर पढाइ संचालन गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
५५. सामुदायिक विद्यालयहरूमा एउटै प्रकारको विद्यालय पोशाक लागु गरिनेछ ।
५६. उत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने विद्यार्थी एवं विद्यालयका लागि पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।
५७. प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयहरूमा वैकल्पिक उर्जाको व्यवस्था गरिनेछ ।
५८. विद्यार्थीको संख्या हेरी मापदण्ड अनुसार विद्यालयको मर्ज नीति अवलम्बन गर्ने, शिक्षक दरबन्दी मिलान गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
५९. विद्यालयहरूमा महिनाको एक दिन (शुक्रबार) कृषि खेती सम्बन्धी प्रयोगात्मक क्रियाकलाप गरि विद्यार्थीहरूलाई सहभागी गराइनेछ ।
६०. खेलकुद क्षेत्रको विकास, पूर्वाधारको निर्माण, सिकाई प्रतियोगिता आदिको आयोजना निरन्तर गरिनेछ ।
६१. एक वडा एक खेलकुद मैदानको अवधारणा अगाडि बढाइनेछ ।
६२. विभिन्न संघ संस्थाहरूको सहकार्यमा संचालित विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका कार्यक्रमहरूलाई गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा संचालन गरिदै लगिनेछ ।
- गाउँसभाका सदस्य ज्यू
६३. स्वास्थ्य सेवाको विस्तार गाउँपालिकाको जिम्मेवारी भन्ने नाराका साथ सबै नागरिकमा स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
६४. एक घर एक धारा एक शौचालयको नीति लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६५. विभिन्न संघ संस्थाहरूको सहकार्यमा योग अभ्यास र पंचकर्म निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गरिनेछ ।
६६. उच्च रक्तचाप, मधुमेह, क्यान्सर, दम, मृगौला, कलेजो र महिलाहरूको पाठेघर सम्बन्धी रोगको पहिचान, रोकथाम, परीक्षण र उपचारका कार्यक्रमलाई अभियान तथा घुम्ती सेवाको रुपमा संचालन गरिनेछ ।
६७. प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रवर्द्धनका लागि नमूना गाउँ, नमूना स्वास्थ्य संस्था, नमूना स्वास्थ्यकर्मी अभियान सुरु गरि नमूना बन्न प्रोत्साहित गर्दै क्रमिक रुपमा विस्तार गरिनेछ ।
६८. अध्यक्षसंग जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रम मार्फत प्रत्येक वडा स्तरीय सेवा केन्द्रबाट ७० वर्ष माथिका नागरिकहरूको रक्तचाप, आल्बुमिन र मधुमेह निशुल्क जाँच गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

६९. गर्भवती तथा सुत्केरी महिलालाई जिल्ला अस्पतालसम्म निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा संचालन गरिनेछ ।
७०. स्थानीय जडिबुटी प्रशोधन कार्यक्रमका लागि विभिन्न अनुसन्धानात्मक संस्थाहरु संग सहकार्य गरिनेछ ।
७१. स्वास्थ्य सेवा अन्तरगतका सेवाहरुलाई डोर टु डोरका रुपमा विस्तार गरिनेछ ।
७२. स्वास्थ्य सेवाको माग पक्षलाई थप सबल बनाउन नागरिकको घरदैलोमा स्वास्थ्य पहुच पुऱ्याउन महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई परिचालन गरिनेछ ।
७३. समुदायमा आधारित स्वास्थ्य स्वयंसेवक, स्वास्थ्य आमा समूह, टोल विकास संस्था जस्ता संघ संस्था र आम नागरिकको पहिचान गरि सचेतनामूलक गतिविधि संचालन गरिनेछ ।
७४. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको कामको आधारमा प्रोत्साहन तथा पुरस्कृत गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।
७५. गरिव, सिमान्तकृत दलित, महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्ग भएका तथा दीर्घ रोगीहरुलाई स्वास्थ्यमा पहुँच स्थापित गरिनेछ ।
७६. विद्यालयमा पुगेर विद्यार्थीहरुको आखाँ परीक्षण गरिनेछ । स्वास्थ्य शिविर, विशेष स्वास्थ्य जाँच जस्ता लक्षित कार्यक्रम टोलस्तर सम्म लागु गरिनेछ ।
७७. छ महिनामा एक पटक जेष्ठ नागरिक चेकजाँच कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
७८. मुटुरोग, मृगौला रोग, क्यान्सर, मष्तिष्कघात, पार्किडसन्स, अल्जाइमर, स्पाइनल इन्जुरी, हेड इन्जुरी, लिभर रोग, जटिल किसिमले बलेको जस्ता कडा रोगीहरुलाई मात्र आर्थिक सहायता दिने र सोही बमोजिमको मात्रै वडाबाट सिफारिसको व्यवस्था गरिनेछ ।
७९. बर्थिड सेन्टरमा कार्यरत अ न मी हरुलाई प्रोत्साहन कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
८०. ५० वर्ष पुगेका एकल पुरुषलाई एकल पुरुष भत्ता वार्षिक रुपमा प्रदान गरिनेछ ।
८१. नागरिक आरोग्य केन्द्र ब्रह्मदेवलाई थप व्यवस्थित र विस्तार गरिनेछ र घुम्ती शिविर संचालनमा ल्याइनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

८२. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका टुहुरा, अनाथ, असहाय तथा विपन्न विद्यार्थीहरुलाई गाउँपालिका अनाथालय, अनाथ छात्रवृती तथा आर्थिक सहयोग कार्यक्रम मार्फत सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
८३. स्नातक तह उत्तिर्ण गरेकी दलित छात्रालाई प्रोत्साहन स्वरुप रु. ५० हजार दिइनेछ ।
८४. महिला अपाङ्ग बालबालिका जेष्ठ नागरिक दलित लगायत लक्षित वर्गलाई मूलप्रवाहिकरण गर्न शसक्तिकरण एवं सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
८५. मानव बेचबिखन, घरेलु हिंसा, छाउपडी, जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत जस्ता सामाजिक कुरती कुसंस्कार अन्त्य गर्न तर्फ जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
८६. सबै खालका वालश्रमहरु उन्मुलन गर्न शुन्य बालश्रमको नीति अङ्गिकार गरि प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ ।
८७. गाउँपालिका र अन्तरगतका वडा कार्यालयहरुमा स्तनपान कक्षको संचालन गर्दै लगिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

८८. भिन्न क्षमता भएका व्यक्तिहरु महिला, दलित, विपन्न बहिस्करणमा परेका समुदायहरुका लागि चेतनामूलक कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ ।

८९. गैर सरकारी संस्थाबाट भएका कामको प्रगति र अनुगमनलाई अनिवार्य बनाइनेछ ।
९०. आर्थिक समाजिक रूपले विपन्न वर्गमा समावेश गरि आयआर्जन गरिबी न्यूनिकरण, रोजगारी पर्वद्वन जस्ता कार्यक्रमहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

९१. खानेपानीको श्रोत संरक्षण तथा उपयुक्त पूर्वाधार विकास गरि खानेपानीको आपूर्ती व्यवस्था गरिनेछ ।
९२. सबै पालिका बस्तिलाई भरपर्दो शुद्ध, गुणस्तरीय खानेपानी सेवाका लागि **एकघर एकधाराको** नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
९३. सबै खानेपानी आयोजनाहरूलाई समितिमा आवद्ध गरि **मर्मत संभार कोषको** संचालन गरिनेछ ।
९४. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको प्रत्येक खेती योग्य जमिनमा १२ महिना सिचाइ सुविधा प्रदान गर्नुका साथै कुलो पानीको व्यवस्था गरिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

९५. गाउँमा रहेका **वेरोजगारहरूको तथ्याङ्क संकलन** गरि अभिलेख व्यवस्थापन गरि श्रममा आधारित काममा परिचालित गरिनेछ ।
९६. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई मोडालिटी परिवर्तन गरि बाढी पहिरोबाट क्षतिग्रस्त ठाउँहरूमा तटबन्ध निर्माणमा लगाइनेछ ।
९७. Public-Private मोडेलमा केबलकारको संभाव्यता अध्ययन गरि कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
९८. स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यम पर्वद्वन गर्न सिपमूलक तालिमको व्यवस्था गरि बस्तुको बजारिकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
९९. **गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वडामा दुई दुई जनाका दरले डकर्मी, सैलुन, सवारी चालक, कारपेन्टर, हाउस वाइरिङ र प्लम्बिङ तालिम दिने व्यवस्था गरिनेछ ।**
१००. ख र ग वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्तिले संचालन गरेको उद्योग व्यवसायहरूमा तोकिएको करमा **५० प्रतिशत छुट** दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०१. प्रत्येक वडा कार्यालयहरू मार्फत **वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकहरूको विवरण संकलन** गरि अनिवार्य रूपमा अभिलेख राखि स्वरोजगारीको कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

१०२. सडक तथा यातायात को पहुँच विस्तार गर्दा पानीका श्रोत, बनजङ्गल, प्राकृतिक श्रोत तथा धार्मिक क्षेत्र प्रतिकूल असर नहुने गरि गरिनेछ ।
१०३. **श्रीवगड धार्मिक स्थल र तातोपानी मुल संरक्षण** कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
१०४. सडक पहुँच नपुगेका बस्तीहरूलाई सडक संजालमा जोड्न गाउँपालिका चक्रपथ तथा हिकिला थाइसैन सडक एवं सहायक सडकहरूको विस्तार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१०५. गाउँपालिकाको भवन आचारसंहिता निर्माण गरि पालिका भित्र अब उपरान्त निर्माण हुने सबै सरकारी सामुदायिक भवनहरूमा एकरूपता कायम गरिनेछ ।
१०६. **घरघरमा राष्ट्रिय प्रशारण लाईन** जडान गर्ने प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
१०७. पर्यापर्यटन, साहसिक पर्यटन र धार्मिक पर्यटनलाई उत्साहजनक रूपमा पर्वद्वन गरिनेछ ।
१०८. पर्यटन प्रवर्द्धन गर्नु पर्ने ठाउँ क्षेत्रहरूको संजाल जोडिने गरि **गुरु योजना निर्माण** गरिनेछ ।
१०९. लघु उद्यम कार्यक्रम अन्तरगत **साबुन, विस्कुट, चप्पलहरू** उत्पादन गरी बजारीकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
११०. सबै किसिमका पूर्वाधार निर्माण गर्दा फरक क्षमता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकको पहुँच सुनिश्चितता हुने गरि समावेशी विकासको अवधारणा लाई लागु गरिनेछ ।
१११. गाउँपालिका भित्रको बजारमा संचालित व्यवसायहरूको गुणस्तर र मुल्यसूचीको निरन्तर अनुगमन गरिनेछ ।
११२. भै परि आउने पूर्वाधार निर्माण गर्नका लागि कुल पुँजीगत बजेटको वडास्तरका योजनाका लागि **५ देखि १० प्रतिशत बजेट मर्मत सम्भार कोष स्थापना** गरि विनियोजन गरिनेछ ।
११३. वडा कार्यालयको भवन नभएका वडाहरूमा भवन निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
११४. **उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरूलाई आधारभूत तालिमको** व्यवस्था गरिनेछ ।
११५. **प्राविधिक धारका कार्यरत कर्मचारीहरूलाई उचित प्रोत्साहनको** व्यवस्था गरिनेछ ।
११६. गाउँपालिका र वडापालिका जोड्ने सडकहरूको निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
११७. प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको समन्वयमा **झोलुङ्गे पुल र आर सि सि पुल निर्माण** गरिनेछ ।
११८. स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शनलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
११९. विपद सचेतनामूलक कार्यक्रम, खोज, उद्धार, राहत सम्बन्धी उपकरण खरिद गरिनेछ ।
१२०. विपद प्रभावितको **पहिचान एवं स्तर निर्धारण गरि परिचय पत्र वितरण** गरिनेछ ।
१२१. विपद जोखिममा रहेका विशेष लक्षित कार्यक्रम संचालन गर्ने र **आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्रको स्थापना** गरिनेछ ।
१२२. वडा र पालिका स्तरिय विपद् समितिहरूको क्षमता अभिवृद्धी गरिनेछ ।
१२३. विपद र माहामारीको पूर्वतयारीको लागि वडा स्तरको समेत प्रतिनिधित्व हुने गरि प्रति वर्ष टोली गठन र क्रियाशिल गरिनेछ ।
१२४. वन विनास नदी तटीय क्षेत्रको अतिक्रमण बन् पैदावार तथा बन्यजन्तुको चोरी निकासी निरुत्साहित गर्दै नदीले कटान गरेका क्षेत्र र बाढीपहिरो गएका क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरि बाढी पहिरो नियन्त्रण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
१२५. **भू उपयोग ऐन २०७६ र नियमावली २०७९ अनुसार जग्गा वर्गीकरणको** कार्य लाई अगाडि बढाइनेछ ।
१२६. विपदको अवस्थामा तत्काल उद्धारका लागि **Rapid Response Team** निर्माण गरि आवश्यक सामग्री सहित सुरक्षित बासस्थानको लागि बजेट व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१२७. विपद व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी र द्रुत बनाउनका लागि **प्रत्येक वडामा उद्धार समितिको** गठन गरि चालु आर्थिक वर्ष भित्रमा नै तालिम प्रदान गरिनेछ ।
१२८. **विपद प्रभावितहरूलाई तत्काल राहत, औषधीउपचार, खानपान र लत्ताकपडाको व्यवस्थापन** गरिनेछ ।
१२९. विपद व्यवस्थापन कोषको वृद्धीका लागि सार्वजनिक र निजी र गैर सरकारी संघ संस्था संग समन्वय गरिनेछ ।

१३०. विपद व्यवस्थापन संग सम्बन्धित संस्थागत क्षमता विकास गर्नका लागि तालिम तथा प्रशिक्षण आयोजना गरिनेछ ।
१३१. **भाडी बस्कोटलाई** सांस्कृतिक पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गरि **भाडी शवदाह गृहको** निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाइने छ ।
१३२. विपदबाट प्रभावित नयाँ लाभग्राहीहरूको पहिचान गरि नीजहरूको सूची जिल्ला प्रशासन कार्यालय हुदै राष्ट्रिय विपद् प्राधिकरणमा पठाइने व्यवस्था गरिनेछ
१३३. खाद्यान्न डिपो स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
१३४. गाउँपालिका भित्र देखिन सक्ने विपद पूर्वतयारी, विपद व्यवस्थापन, विपद न्यूनिकरण लगायतका विषयहरूलाई समेटी **पूर्वतयारी रणनीति** तय गरिनेछ ।
१३५. गाउँपालिका भित्रका विभिन्न नदीहरू कालागाड, कुकुरेगाड, निजाडगाड र अन्य सहायक नदी एवं खोलाहरू आसपासका क्षेत्र पहिरो भूक्षयको उच्च जोखिम रहेकाले त्यस्ता जोखीमहरूको आकलन गरि त्यस्ता ठाउँहरूमा वृक्षारोपण गरि तटबन्ध निर्माण कार्य गर्नका लागि संघ र प्रदेश सरकार समक्ष अनुरोध गरिनेछ ।
१३६. विपद कोष मार्फत **विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा प्रतिकार्य योजना तथा कार्यक्रमहरू** कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१३७. प्रत्येक वडामा आकस्मिक तथा आपतकालिन हेली सेवा संचालनका लागि कम्तिमा **एउटा हेलिप्याड** निर्माण गर्ने नीति ल्याइनेछ ।

गाउँसभाका सदस्य ज्यू

१३८. गाउँपालिका र गाउँपालिका अन्तरगतबाट दिइने सेवाहरूलाई छिटोछरितो र प्रभावकारी बनाउन नवीनतम प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
१३९. गाउँपालिकाले दिने सेवा सुविधाहरूलाई विद्युतीय माध्यमबाट दिन आवश्यक सूचना प्रणाली र सफ्टवेयरको निर्माण गरिनेछ ।
१४०. जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई सूचना प्रविधिमात्री बनाउन तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१४१. गाउँपालिका र अन्तरगतका कार्यालयहरूमा फाइबर जडान कार्यलाई विस्तार गरि इन्टरनेट सेवा भरपर्दो बनाइनेछ ।
१४२. नवीनतम प्रविधिको प्रयोग गरि गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाहरू घरबाटै लिन मिल्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१४३. गाउँपालिकाको वेब साईट र अन्य डिजिटल माध्यम वाट गाउँपालिकाको विस्तृत विवरण तथा सूचनाहरू सार्वजनिक गर्ने प्रक्रियालाई थप सुदृढीकरण गर्दै लगिने छ ।
१४४. **सूचना माने र पाउने नागरिकको नैसर्गिक अधिकार** भएकोले सो को प्रत्याभूति गर्न गाउँपालिकाले आफ्ना गतिविधिहरूलाई विभिन्न माध्यमबाट सहज र सर्भसुलभ रूपमा प्राप्त गर्न सक्ने तथा सार्वजनिक गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१४५. **जनतासंग अध्यक्ष र हेलो अध्यक्ष कार्यक्रम** टोल फ्री नम्बरको व्यवस्था गरिनेछ ।
१४६. सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि सबै वडामा रहेका प्रणालीलाई अनलाइन गरि गुणस्तरीय र भरपर्दो बनाइनेछ ।

१४७. जनताको सुसूचित हुन पाउने अधिकारको प्रत्याभूत गर्न **पालिकाको मूखपत्र / वार्षिक बुलेटिन** प्रकाशन गरिनेछ
१४८. हरियो बन नेपालको धन भन्ने उक्ती लाई चरितार्थ गर्न **प्रत्येक वडामा कमसेकम एक स्थानमा वृक्षारोपण** गरि हाल रहेको बनको क्षेत्रफल वृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
१४९. गाउँपालिका भरी छरिएर रहेका सामुदायिक बनलाई संरक्षण, सम्बर्द्धन गरि हरियाली गाउँपालिकाको आकाङ्क्षालाई साकार गर्न आवश्यक नीति कार्यविधि निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१५०. बन क्षेत्रको बैज्ञानिक एवं दिगो व्यवस्थापन गरि आर्थिक रुपले महत्वपूर्ण बनस्पती तथा जडिबुटीको संरक्षण संवर्द्धन र प्रशोधनमा सामुदायिक बन उपभोक्ता महासंघ नेपाल लगायतका निजी तथा सामुदायिक संस्थाहरूलाई सहभागी बनाइनेछ ।
१५१. सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा **ICT Based Performance System** कार्य प्रणाली लागु गरिनेछ ।
१५२. गाउँपालिका भित्रका विद्यमान जनशक्तीको लेखा परिक्षण संगसंगै कार्यसम्पादनका स्पष्ट सूचकहरू निर्माण गरिनेछ ।
१५३. **चालु खर्चको मापदण्ड बनाई गैर बजेटरी नियन्त्रणमा** जोड दिइनेछ ।
१५४. **सार्वजानिक खर्चलाई नतिजा संग आवद्ध गर्न मध्यकालिन वित्तिय खाका संग आवद्ध** गरिनेछ ।
१५५. सूचक तथा परिणामको चेकलिस्ट तयार गरि वार्षिक कार्यक्रम तथा योजना अनुगमन गरिनेछ ।
१५६. आन्तरिक लेखा परिक्षणलाई प्रभावकारी बनाई **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ** ।
१५७. रणनीतिक तथा स्थानीय गौरवका आयोजनाहरूलाई बहुवर्षीय रुपमा बजेट विनियोजन गरि **पुजिगत खर्चको न्यूनतम ७० प्रतिशत रकम चैत्र मसान्त भित्रै खर्च गर्ने** गरि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली परिचालन गरिनेछ ।
१५८. आन्तरिक आय वृद्धिका लागि राजश्व तथा करका विभिन्न क्षेत्रहरूको पहिचान गर्न **कर नक्साङ्कन** कार्यमा जोड दिइनेछ ।
१५९. स्थानीय तहबाट प्रदान गरिने सामाजिक सुरक्षा भत्ता तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता सेवालालाई थप व्यवस्थित, प्रभावकारी, पारदर्शी तथा प्रविधिको प्रयोगमा आधारित एकिकृत प्रणालीको रुपमा विकास गरिनेछ ।
१६०. Master Plan, Sectorial Plan, Land Use Plan तयार गरिनेछ ।
१६१. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न योग्य लाभग्राहीहरूको सूचीको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिकको भुक्तानीको विवरण व्यवस्थापन सूचना प्रणाली(MIS) मा प्रविष्ट गरि आद्यवधिक रुपमा विद्युतीय माध्यमबाट भत्ता वितरण गरिनेछ ।
१६२. सामाजिक सुरक्षा भत्ता भौगोलिक विकटतालाई मध्यनजर गर्दै बैंक संग सहकार्य गरि वडा वडामा गएर वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१६३. मदिरा इजाजतपत्र र “घ” श्रेणीको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्रलाई थप व्यवस्थित गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१६४. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, अनलाइन राजश्व संकलन प्रणाली संचालनमा ल्याइनेछ ।
१६५. प्रत्येक शाखा, वडा तथा गाउँपालिका भित्र रहेका कार्यालयहरूको त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन कार्यपालिकामा पेश गरि सार्वजानिक गरिनेछ ।
१६६. सुशासन, पारदर्शिता सर्वेक्षण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।

१६७. विवाद समाधनका लागि मेलमिलाप तथा मध्यस्तता सेवालार्ई न्यायिक समिति मार्फत थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१६८. न्यायिक समितिका फैसलाहरुको कार्यान्वयन र सो को अनुगमन गरिनेछ ।
१६९. गरिव तथा असाह्य व्यक्तिहरुको न्यायमा सहज पहुँच पुऱ्याउन कानुनी परामर्श तथा सहयोगको व्यवस्था गरिनेछ
१७०. हिंसा पीडित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, बालबालिका र जेष्ठ नागरिकलाई सहजीकरण गर्न गाउँपालिकामा हेल्प डेस्क स्थापना गरि सेवा दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१७१. स्थानीय मेलमिलाप र मध्यस्तताका लागि आवश्यक नीति, योजना र कार्यविधि निर्माण गरि प्रत्येक वडा कार्यालयहरुमा अभिमूखिकरण तालिम प्रदान गरिनेछ ।
१७२. जनप्रतिनिधि, मेलमिलापकर्ता, कर्मचारी एवं सरोकारवाला नागरिकहरुलाई विभिन्न कानुनी साक्षरतामूलक तालिम संचालन गरिनेछ ।
१७३. न्यायिक इजलासको व्यवस्था गरि समितिमा परेका उजुरीहरुलाई मेलमिलापकर्ता परिचालन गरि सामुदाय स्तरबाटै समाधान गरिनेछ ।
१७४. विद्यालयहरुमा शिक्षक विद्यार्थी कानुनी सचेतनामूलक कार्यक्रम र लागु औषध दुर्व्यसन विरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१७५. छुवाछुत तथा जातीय वेदभाव न्यूनिकरण सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१७६. गाउँपालिका कार्यालयमा हालसम्मको बेरुजुको अद्यावधिक लगत तयार गरि सो को फछौँट गर्ने साथै बेरुजु आउने नदिने गरि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
१७७. वित्तिय जोखिम न्यूनिकरण गर्न आर्थिक प्रशासन ऐन तथा नियमावलीको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
१७८. अनुउत्पादक खर्च लाई कटौती गरि चालु खर्चमा मितव्ययता कायम गरिनेछ ।
१७९. सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकासका लागि आवश्यक ऐन, कानुन, नीति नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्डको तर्जुमा तथा समय सापेक्ष रुपमा संशोधन तथा परिमार्जन गरि आदेशको एकात्मकता कायम गरिनेछ

अन्तमा आगामी आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को नीति तथा कार्यक्रम निर्माणमा सहयोग गर्न हुने सम्पुर्ण जनप्रतिनिधि ज्यूहरु, कर्मचारी ज्यूहरु, विभिन्न माध्यमहरुबाट सल्लाह सुझाव दिनु हुने आम दुहुँ बासी बुद्धीजिवी, समाजशेवी, नागरिक समाज एवं सम्पुर्ण जन समुदायहरुमा विशेष आभार व्यक्त गर्दै **“समृद्ध दुहुँ शुखी दुहुँबासी”** र **“सामाजिक एकता र आर्थिक समृद्धीको आधार, सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको दुहुँ सरकार”** भन्ने नारालाई सार्थकता तुल्याउन तथा यस नीति तथा कार्यक्रमको अक्षरांश पालना गर्न यहाँहरुको अमुल्य योगदान रहने अपेक्षा गर्दछु ।

धन्यवाद !